

door: Iris van Erve

‘In januari 1981 kon ik mijn zolder inrichten als IVN-kantoor’

Een interview met oud-directeur IVN Marja Kristel

Op een herfstige middag ontmoet ik eindelijk mijn illustere voorganger Marja Kristel. Op het scherm zie ik een gedreven vrouw, onmiddellijk snap ik waarom zij ‘het kloppend hart van de IVN’ werd genoemd.

“Begin jaren tachtig werkte ik aan de Universiteit Leiden als secretaresse bij de vakgroep Algemene Taalwetenschap. Hoogleraar Jan de Vries, die later Dutch Studies in Leiden oprichtte, wees mij op een interessante vacature. Op 1 januari 1981 begon ik als administrateur van de IVN. De dertig jaar die ik ben gebleven zijn geen moment saai geweest. Dit komt mede door de steeds wisselende samenstelling van het bestuur. Elk nieuw bestuur bracht een verschuiving in visie en ideeën met zich mee. Ook zorgde elk bestuurslid voor interessante contacten. Zo ging er steeds weer een deurtje open.

Toentertijd hoorde het redactiesecretariaat van *Internationale Neerlandistiek (IN)* ook bij het bureau. Het tijdschrift heette tot 2007 *Neerlandica Extra Muros (NEM)* en ik zei gekscherend dat ik de enige was die het blad van kaft tot kaft las. Dit deed ik in het kader van mijn werk, maar ik heb er altijd veel plezier aan beleefd. De internationale neerlandistiek biedt een boeiende en vernieuwende kijk op het Nederlands. De verschillende specialisaties, van taal tot letterkunde, van modern tot middeleeuwen, gecombineerd met het voor de internationale neerlandistiek zo typerende interdisciplinaire karakter en bekeken vanuit al die verschillende achtergronden, culturen en landen zorgen voor innovatieve ideeën en onverwachte invalshoeken.

Mensen buiten de landsgrenzen die Nederlands studeren, onderzoeken of doceren hebben hier een goede reden voor. Deze redenen lijken voor moedertaalsprekers niet altijd voor de hand liggend. Dit maakt de IVN tot een steeds uitdijende verzameling van bijzondere verhalen. Ik heb tijdens mijn directeurschap bijvoorbeeld het vallen van De Muur meegemaakt. Docenten die van achter het IJzeren Gordijn kwamen om het Colloquium Neerlandicum te bezoeken spraken op fluisterton in mijn oor als ze iets te vertellen hadden wat ze voor mogelijk controversieel hielden. Ik sprak ook Russen die na hun opleiding onder meer Nederlandse kranten vertaalden voor de toenmalige KGB.

In januari 1981 kon ik mijn zolder inrichten als IVN-kantoor. Ook mijn wens voor een IBM-schrijfmachine die drie (!) tekstregels kon onthouden ging in vervulling. Eén dag in de week ging ik naar Den Haag, hier was de postbus en had ik een werkplek bij de Nuffic. Bij de Nuffic mocht ik gebruikmaken van de postkamer, de reproductieafdeling én, niet onbelangrijk, de kopieermachine. Een aantal edities van bijvoorbeeld de *Handelingen van het colloquium* en de Docentenlijst zijn daar gedrukt en van daaruit gedistribueerd.

Na verloop van tijd werd de band met de Nuffic minder hecht, er werden professionele uitgevers ingeschakeld en het postadres werd ‘Woubrugge’. En het leuke nu is dat niemand in de wereld Woubrugge kent, behalve als je in de internationale neerlandistiek hebt gestudeerd of gewerkt. Arie Gelderblom (Historische Nederlandse Letterkunde, Universiteit Utrecht) heeft de kerktoeren van de Nederlands Hervormde Kerk in Woubrugge zelfs beschreven als ‘het oriëntatiepunt van de internationale neerlandistiek’.

Wat nu de IVN-nieuwsbrief heet, is begonnen als de IVN-krant. Aanvankelijk een papieren editie, een dubbelgevouwen A4’tje, later een digitale versie die per e-mail werd verspreid. Ik schreef ‘Bericht uit Woubrugge’ en daar kreeg ik veel reacties op. Toen de laatste Elfstedentocht gereden werd in 1997, won Henk Angenent, een spruitjesboer uit Woubrugge. Deze gebeurtenis is in de internationale neerlandici niet onopgemerkt gebleven!

De contacten binnen de IVN zijn warm en vaak persoonlijk. Ik stuurde boekbesprekingen uit kranten en weekbladen op naar Rein Meijer (docent Nederlands aan The University of Melbourne, daarna hoogleraar Nederlandse taal- en letterkunde aan University College London); Roel Vismans (docent Nederlands en directeur van het Talencentrum aan de University of Hull, hoogleraar Nederlands aan University of Sheffield) bracht honing mee voor mijn man. Ook fungeerde ik af en toe als klankbord voor mensen die hun ei kwijt wilden over belastingregelingen als je een tijdje in het buitenland had gewerkt of die zich ontheemd voelden na een aantal docentschappen in verschillende landen.

In de colloquia heb ik echt mijn ziel en zaligheid kunnen leggen. Een internationaal congres met deelnemers uit de hele wereld waar de voertaal Nederlands in alle toonhoogten en met alle accenten is, is ongekend. Ik heb het als een voorrecht beschouwd om hieraan te mogen bijdragen. Ik begon al drie jaar van tevoren met organiseren, je ziet dan echt iets groeien. De week zelf is zeer spannend, leuk en van groot belang door de ontmoeting van al die verschillende mensen. Het dynamische karakter van het colloquium staat in schril contrast met het redactiesecretariaat van *NEM*. Dit speelt zich af op de vierkante meter van je bureau. Precies dat houdt werken voor de IVN afwisselend en aantrekkelijk. Via *NEM* heb ik veel auteurs leren kennen, ook via de wisselende redactie uiteraard. Ik heb meegemaakt dat het van een 'blad' een 'wetenschappelijke publicatie' met *peer review* werd. Dat

alles dankzij de inzet van de redacteurs en auteurs. Alweer een zeer leerzaam en boeiend proces.

De revolutie is voor mij de komst van internet geweest. Alle communicatie verliep voor die tijd per brief met alle rompslomp en vertraging van dien. Een telefoon of fax konden veel vakgroepen zich niet veroorloven. Toen een computer onderhandbereikbaar van veel instituten kwam, betekende dat een geweldige omslag. Tot dan toe was het voor onderzoekers heel kostbaar en bijna niet te realiseren om onderzoek te doen naar het Nederlands in het buitenland. De kans dat ze een belangrijk element misten in een serieuze studie zorgde voor veel frustratie. Intussen zijn vrijwel alle gegevens digitaal beschikbaar, de toegang tot alle bibliotheken vanuit overal in de wereld is van onschatbare waarde. En, zeker zo belangrijk: het onderlinge contact werd oneindig veel gemakkelijker.

Er zijn heel veel mensen die in volle overtuiging onschatbaar veel tijd in de IVN stoppen. Ik heb de organisatie zien groeien. Intussen houden of hielden honderden mensen in de wereld zich als hoogleraar, redactielid of hoofdredacteur bezig met de IVN. De verhouding tussen de neerlandistiek binnen en buiten Nederland en Vlaanderen is mee veranderd. De waardering voor neerlandici 'extra muros' is gegroeid, er is meer oog voor de spiegel die voorgehouden wordt. In interdisciplinair werken heeft de internationale neerlandistiek altijd vooropgelopen. Er zijn neerlandistiekstudies ontwikkeld aan

prestigieuze universiteiten in het buitenland waar Nederlandse en Vlaamse universiteiten een puntje aan kunnen zuigen. Ook is de belangstelling voor de studie Nederlands in het buitenland vaak iets om jaloers op te zijn voor Nederlandse en Vlaamse universiteiten.

Toch blijft de meest gestelde vraag aan de internationale neerlandistiek: 'waarom ben je Nederlands gaan studeren?' Dat ook mensen met veel kennis van de wereld deze vraag blijven stellen geeft te denken.

Door de IVN heb ik een speciale band met het Nederlands gekregen. Ik heb geleerd hoe belangrijk taal is. Het is de taal waarin ik mij toch het best kan uitdrukken. Intussen studeer ik een paar jaar Spaans. Mijn bewondering voor studenten Nederlands is hierdoor nog meer toegenomen. Ik heb tijdens mijn IVN-tijd de Nederlandstalige literatuur bijgehouden door flink te lezen. Ik wilde tussen al die neerlandici natuurlijk wel weten waar het over ging. Intussen heb ik dat losgelaten. Ik lees uiteraard Nederlandse titels, zoals onlangs *De avond is ongemak* van Marieke Lucas Rijneveld en *De opgang* van Stefan Hertmans. Maar ik lees ook Spaans en vertaald werk.

De IVN was voor mij altijd een stimulerende omgeving met zeer boeiende en aardige mensen waar ik mij zeer gewaardeerd voelde. Zorgen waren er ook. Het voortbestaan van de IVN heeft wel eens op de tocht gestaan. Het hoort vermoedelijk bij een organisatie die financieel - in ieder geval deels - afhankelijk is van subsidies en donaties. Ondanks al die hooggekwalificeerde vrijwilligers, goed ontvangen projecten, interessante colloquia en een inspirerend wetenschappelijk tijdschrift was de strijd om de (bescheiden) financiële middelen vaak moeizaam en niet altijd succesvol. Hier staat tegenover dat de IVN voor mij een leven lang leren heeft betekend, en dat ik daar zeer veel plezier aan heb beleefd - en nog beleef." ●

Marja Kristel werkte van 1 januari 1981 tot 1 maart 2011 voor de IVN, aanvankelijk als administrateur, later als directeur. Ook was zij redactiesecretaris van Neerlandica Extra Muros dat in 2007, na 45 jaargangen, onder de naam Internationale Neerlandistiek verder ging.

Iris van Erve is directeur van de IVN en eindredacteur van VakTaal.

